ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 2ας Μαΐου 1990 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α — Τα πραγματικά περιστατικά

1. Στην υπόθεση, επί της οποίας λαμβάνω θέση με τις προτάσεις αυτές, πρόκειται για αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, υποβληθείσα από το Finanzgericht München, με σκοπό τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας σπόρων συγκομιδής κατά τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1224/80 περί της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων [1].

2. Στο πλαίσιο της κύριας διαφοράς, η εταιρία BayWa AG (στο εξής: προσφεύγουσα) και το Hauptzollamt Weiden (στο εξής: καθού) διαφωνούν ως προς τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας σπόρων εισαχθέντων από την Πολωνία και την Τσεχοσλοβακία. Οι εισαγωγές πραγματοποιήθηκαν βάσει των ακολούθων συμβατικών διατάξεων.

3. Η προσφεύγουσα αγοράζει βασικούς σπόρους από καλλιεργητές εγκατεστημένους στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Στο πλαίσιο της συμβατικής αυτής σχέσεως έχει συμφωνηθεί ότι η προσφεύγουσα θα μεταπωλεί τους αγορασθέντες σπόρους σε επιχειρήσεις πολλαπλασιασμού εκτός της Κοινότητας, προκειμένου αυτές να πολλαπλασιάζουν τους βασικούς σπόρους για να λαμβάνουν σπόρους συγκομιδής. Οι νομικές σχέσεις μεταξύ της προσφεύγουσας και των επιχειρήσεων πολλαπλασιασμού διέπονται από αυτοτελείς συμβάσεις.

4. Εξάλλου, στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνήφθησαν μεταξύ της προσφεύγουσας και των καλλιεργητών, έχει συμφωνηθεί ότι η προσφεύγουσα μπορεί να εισάγει σπόρους συγκομιδής στη Γερμανία για να τους διαθέτει στο εμπόριο εντός της χώρας αυτής. Η διάθεση στο εμπόριο εντός της χώρας πολλαπλασιασμού ή από τη χώρα αυτή προς άλλες χώρες δεν επιτρέπεται χωρίς την έγκριση των καλλιεργητών. Μετά την εισαγωγή *και* την εμπορία των σπόρων συγκομιδής γεννάται δικαίωμα αδείας, το οποίο η προσφεύγουσα υποχρεούται να καταβάλει στους καλλιεργητές. Το δικαίωμα αδείας είναι πληρωτέο το αργότερο έως τις 31 Μαΐου του έτους που έπεται της συγκομιδής. Σε περίπτωση που σημαντικές ποσότητες σπόρων δεν έχουν ακόμη πωληθεί μέχρι τότε, ο καλλιεργητής χορηγεί, κατόπιν αιτήσεως, την προσήκουσα συμπληρωματική προθεσμία για την πληρωμή του δικαιώματος αδείας.

5. Με τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ της προσφεύγουσας και των επιχειρήσεων πολλαπλασιασμού, έχει συμφωνηθεί ότι η προσφεύγουσα πωλεί καταρχάς τους βασικούς σπόρους στις επιχειρήσεις πολλαπλασιασμού, ότι αυτές παράγουν πιστοποιουμένους σπόρους και ότι τους πωλούν αποκλειστικά στην προσφεύγουσα. Έχει συμφωνηθεί η τιμή τόσο για τους βασικούς σπόρους όσο και για τους σπόρους συγκομιδής, ενώ έχει προβλεφθεί και περιθώριο τιμών για τους σπόρους συγκομιδής ώστε η τιμή να λαμβάνει υπόψη την ποικιλία των ποιοτήτων. Όσον αφορά τον τρόπο πληρωμής για τους βασικούς σπόρους, οι συμβατικές διατάξεις δεν είναι ενιαίες.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1224/80 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 1980 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/008, σ. 218).

6. Στον έναν τύπο εντύπων συμβάσεως προβλέπονται δύο εναλλακτικές λύσεις. Αυτό καθιστά δυνατή την επιλογή των τρόπων πληρωμής οσάκις τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν επιλέξει ήδη κατά τη σύναψη της συμβάσεως μία από τις δυνατότητες. Η σχετική ρήτρα της συμβάσεως ορίζει:

« Πληρωμή:

I. Καθαρά τοις μετρητοίς έναντι εγγράφων, δηλαδή:

1. (...)

(...)

6. (...)

ή

II. Οι βασικοί σπόροι πληρώνονται σε είδος ανάλογα με τη σχέση μεταξύ της τιμής των πιστοποιημένων σπόρων και της τιμής των βασικών σπόρων, κατά την επιστροφή της πρώτης συγκομιδής. Σε περίπτωση ριζικής ανακαινίσεως των επιφανειών που χρησιμοποιούνται για τον πολλαπλασιασμό ή άλλων γεγονότων, ανωτέρας βίας, η επιχείρηση πολλαπλασιασμού πρέπει να πληρώσει τους σπόρους στη λογιστική τιμή, το αργότερο έως τα δικαιώματα Φεβρουαρίου 1984 [2] ».

2 — Σύμβαση συναφθείσα μεταξύ της BayWa AG και της Koospol AG, συνημμένη ως παράρτημα 6 στην αίτηση προσφυγής, ευρισκόμενη στον φάκελο της κυρίας διαδικασίας που κοινοποιήθηκε στο Δικαστήριο. Αναμφίβολα, η τελευταία φράση πρέπει να διαβαστεί ως εξής: « σε περίπτωση ριζικής ανακαινίσεως των επιφανειών που χρησιμοποιούνται για τον πολλαπλασιασμό, άλλων γεγονότων ή περιπτώσεων ανωτέρας βίας, η επιχείρηση πολλαπλασιασμού πρέπει να πληρώσει τους σπόρους στη λογιστική τιμή, το αργότερο μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου 1984. »

7. Σε έναν άλλο τύπο συμβάσεως, η εναλλακτική αυτή λύση δεν προβλέπεται. Εκεί αναφέρεται:

« Πληρωμή: η πληρωμή των βασικών σπόρων πραγματοποιείται από τον πολλαπλασιαστή μετά τη λήψη των εγγράφων (...) διά του συμψηφισμού με τις παραδόσεις σπόρων πολλαπλασιασμού που προέρχονται από την Πολωνία [3] ».

8. Το καθού θεωρεί ότι τα δικαιώματα αδείας που οφείλονται στους καλλιεργητές αποτελούν μέρος της αξίας των βασικών σπόρων και πρέπει να προστίθενται στη συναλλακτική αξία των εμπορευμάτων προκειμένου να καθοριστεί η δασμολογητέα αξία. Αντιθέτως, η προσφεύγουσα έχει τη γνώμη ότι η θεώρηση αυτή δεν δικαιολογείται από νομική άποψη. Επομένως, αμφισβήτησε τις αποφάσεις με τις οποίες οι τελωνειακές αρχές ενσωμάτωσαν τα δικαιώματα αδείας στη δασμολογητέα αξία των εισαγομένων σπόρων συγκομιδής και άσκησε προσφυγή που είχε ως αποτέλεσμα τη διαδικασία που προκάλεσε την ενώπιον του Δικαστηρίου παραπομπή.

9. Το αιτούν Finanzgericht υποστηρίζει την άποψη ότι η ενσωμάτωση των δικαιωμάτων αδείας είναι αντίθετη προς την αρχή κατά την οποία μία πνευματική παροχή παρασχεθείσα εντός της Κοινότητας απαλλάσσεται των δασμών. Υπέβαλε στο Δικαστήριο, προκειμένου αυτό να εκδώσει προδικαστική απόφαση, το ακόλουθο ερώτημα:

« Κατά την αγορά σπόρων συγκομιδής, για την παραγωγή των οποίων χρησιμοποιήθηκαν ως βάση σπόροι που παρασχέθηκαν από τον αγοραστή, πρέπει, προκειμένου να καθοριστεί

3 — Σύμβαση συναφθείσα μεταξύ της BayWa AG και της Rolimpex, Βαρσοβία, συνημμένη ως παράρτημα 8 στο δικόγραφο της προσφυγής, ευρισκόμενη στον φάκελο της κυρίας διαδικασίας που κοινοποιήθηκε στο Δικαστήριο.

η δασμολογητέα αξία, να συνυπολογιστούν με την πληρωθείσα ή την πληρωτέα τιμή τα δικαιώματα αδείας, τα οποία ο αγοραστής οφείλει να καταβάλει στον καλλιεργητή των σπόρων που χρησιμοποιούνται ως βάση για τους σπόρους συγκομιδής ακόμη και στην περίπτωση που η καλλιέργεια έχει γίνει στο εσωτερικό της Κοινότητας; »

10. Όσον αφορά τις λεπτομέρειες των πραγματικών περιστατικών και των επιχειρημάτων των διαδίκων παραπέμπω στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Τα πραγματικά περιστατικά επαναλαμβάνονται στις προτάσεις αυτές μόνο καθόσον αυτό επιβάλλεται από τη συλλογιστική.

Β — Προτάσεις

11. Η δασμολογητέα αξία καθορίζεται δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 1224/80, ιδίως του άρθρου 3, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3193/80 [4], τα δε προβλεπόμενα στο άρθρο 8 στοιχεία ενδεχομένως προστίθενται. Εξάλλου, η πράξη αυτή πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 3158/83 [5], περί των επιπτώσεων των royalties και των δικαιωμάτων αδείας στη δασμολογητέα αξία.

12. Εν τέλει, δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι σε περίπτωση συμψηφισμού μεταξύ της τιμής αγοράς των βασικών σπόρων και της απαιτήσεως που αντιπροσωπεύει η τιμή αγοράς των σπόρων συγκομιδής, η αξία των βασικών σπόρων πρέπει να ενσωματώνεται στη δασμολογητέα αξία. Εντούτοις, οι διαφορές αφορούν την εφαρμοστέα νομική βάση. Είναι δυνατόν εξίσου καλά να πρόκειται τόσο για το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 1224/80 όσο και για μία από τις διατάξεις του άρθρου 8, που προβλέπει τα στοιχεία που πρέπει να προστίθενται.

13. Για λόγους που μπορούν να έχουν επίδραση στην απάντηση στο ερώτημα αν τα δικαιώματα αδείας πρέπει να ενσωματώνονται στη δασμολογητέα αξία, πρέπει να καθοριστεί, εξαρχής, ποια είναι η διάταξη κατά την οποία η αξία των βασικών σπόρων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

14. Η κατευθυντήρια αρχή του συστήματος που διατυπώνει ο κανονισμός 1224/80 συνίσταται στο ότι η δασμολογητέα αξία ενός εμπορεύματος αντιστοιχεί στη συναλλακτική αξία. Το άρθρο 3, παράγραφος 1 ορίζει:

« Η δασμολογητέα αξία των εισαγομένων εμπορευμάτων που καθορίζεται κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου είναι η συναλλακτική αξία, δηλαδή η πράγματι πληρωθείσα ή πληρωτέα για τα εμπορεύματα τιμή όταν πωλούνται προς εξαγωγή με προορισμό το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, μετά από προσαρμογή που πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 8 (...) »

15. Η διάταξη αυτή διευκρινίζεται με το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο α, το οποίο ορίζει:

« Η πράγματι πληρωθείσα ή πληρωτέα τιμή είναι η συνολική πληρωμή που έγινε ή πρόκειται να γίνει από τον αγοραστή προς τον πωλητή, ή υπέρ του πωλητού, για τα εισαγόμενα εμπορεύματα [και περιλαμβάνει όλες τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν ή πρόκειται να πραγματοποιηθούν, ως όρο της πωλήσεως των εισαχθέντων εμπορευμάτων, από τον αγοραστή στον πωλητή ή από τον αγοραστή σε τρίτον σε εκπλήρωση υποχρεώσεως του πωλητή]. Η πληρωμή δεν είναι ανα-

4 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3193/80 του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 1980, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1224/80, περί της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/010, σ. 213).

5 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3158/83 της Επιτροπής, της 9ης Νοεμβρίου 1983 (ΕΕ L 309, σ. 19).

γκαίο να γίνεται σε χρήμα. Είναι δυνατό να λάβει χώρα με πιστωτικούς τίτλους ή αξιόγραφα και δύναται να πραγματοποιηθεί άμεσα ή έμμεσα. »

16. Μόνο οι όροι των συναφθεισών από τα μέρη συμβάσεων αναφέρουν αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που διατυπώνονται στον κανονισμό. Ο καθορισμός της δασμολογητέας αξίας των σπόρων συγκομιδής λαμβανομένων υπόψη των βασικών σπόρων δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν συμφωνήσει για τον πρώτο από τους δύο δυνατούς τρόπους πληρωμής, « καθαρά τοις μετρητοίς έναντι εγγράφων ». Εφόσον, στην περίπτωση αυτή, η πράξη αγοράς των βασικών σπόρων ολοκληρώνεται πλήρως, δεν συντρέχει λόγος να ληφθεί υπόψη καθ' οιονδήποτε τρόπο η αξία των βασικών σπόρων κατά την έκδοση του τιμολογίου για τους σπόρους συγκομιδής, εις τρόπον ώστε η τιμή των σπόρων συγκομιδής, όπως εξάλλου συμφωνήθηκε με τις συμβάσεις, να είναι καθοριστική για τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας.

17. Ο υπολογισμός αρχίζει να δημιουργεί προβλήματα μόνο σε περίπτωση συμψηφισμού, αλλά και σ' αυτή την περίπτωση μόνο εφόσον υφίσταται πληρωμή « εις είδος βάσει της σχέσεως μεταξύ της τιμής των πιστοποιουμένων σπόρων και της τιμής των βασικών σπόρων ». Μόνο στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β. Πράγματι, σε περίπτωση συμψηφισμού πρόκειται μόνο για την εκκαθάριση των αμοιβαίων απαιτήσεων σε χρήμα, οι δε συμβάσεις αναφέρουν ποια τιμή πρέπει να αναγραφεί στο τιμολόγιο για τους βασικούς σπόρους. Επομένως, ο συμψηφισμός είναι μόνο ένας τρόπος πληρωμής της « πράγματι πληρωθείσας τιμής ». Αν θεωρηθεί εντούτοις ότι, κατά τον συμψηφισμό, δεν πληρούται η προϋπόθεση της « πράγματι πληρωθείσας τιμής » κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού περί της δασμολογητέας αξίας, ο συμψηφισμός πρέπει τουλάχιστον να θεωρηθεί ως μέρος του ποσού της « πληρωτέας τιμής ». Η άποψη αυτή στηρίζεται στο γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο α, που αναφέρει:

« Η πληρωμή δεν είναι αναγκαίο να γίνεται σε χρήμα (...) Δύναται να πραγματοποιηθεί άμεσα ή έμμεσα. »

18. Η πρακτική που ακολουθείται για την τιμολόγηση επιβεβαιώνει και αυτή τη νομική άποψη που υποστηρίζεται εδώ. Όπως το αναφέρει η έκθεση που συνέταξε η υπηρεσία δημοσιονομικού ελέγχου για την περιοχή του Μονάχου μετά την ολοκλήρωση λογιστικού ελέγχου της προσφεύγουσας επιχειρήσεως[6], από τους λογαριασμούς προκύπτει σε περίπτωση συμψηφισμού το συνολικό ποσό. Σε δύο μόνο περιπτώσεις η αξία των βασικών σπόρων *εμφανώς* αφαιρέθηκε από το ποσό του λογαριασμού, εις τρόπον ώστε να μπορεί να ενσωματωθεί χωρίς κανένα πρόβλημα στον υπολογισμό της αξίας.

19. Η πληρωμή σε είδος των βασικών σπόρων κατά την επιστροφή των πρώτων σπόρων συγκομιδής, βάσει της σχέσεως μεταξύ της τιμής των πιστοποιουμένων σπόρων και της τιμής των βασικών σπόρων, εκλαμβανόμενη εν στενή εννοία, αποτελεί επίσης πληρωμή. Για τον λόγο αυτόν η αξία των βασικών σπόρων, καθόσον αφαιρείται από την πράγματι πληρωτέα τιμή, αποτελεί μέρος της συναλλακτικής αξίας που χρησιμεύει για τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας. Καθόσον δεν πρόκειται απλώς, με αυτόν τον τρόπο πληρωμής της αξίας της οφειλής που έχει συμφωνηθεί με τη σύμβαση κατά την αγορά των βασικών σπόρων, για τον συμψηφισμό αναλόγων αμοιβαίων απαιτήσεων (σε χρήμα), αλλά πρόκειται για ένα μόνο ενιαίο ποσό, μειωμένο κατά την αξία των βασικών σπόρων, το οποίο έχει υπολογιστεί για τους σπόρους συγκομιδής, η αξία των βασικών σπόρων πρέπει να προστεθεί προκειμένου να καθοριστεί η

6 — Η έκθεση αυτή αποτελεί μέρος του φακέλου της κύριας δίκης που κοινοποιήθηκε στο Δικαστήριο.

δασμολογητέα αξία δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β. Μόνο στην περίπτωση αυτή μπορεί να πρόκειται για υπηρεσία ή προϊόν παρασχεθέν « αδαπάνως » κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β. Σε περίπτωση εξοφλήσεως ή σε περίπτωση συμψηφισμού αμοιβαίων απαιτήσεων, καμία από τις παροχές δεν μπορεί να θεωρηθεί ως « παρασχεθείσα αδαπάνως ».

20. Δεν έχει σημασία για την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα το αν η αξία των βασικών σπόρων πρστίθεται δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β, περίπτωση i ή iii.

21. Θα αναφερθεί ακόμη, για χάρη της πληρότητας, ότι η παράδοση βασικών σπόρων με μειωμένο κόστος πρέπει επίσης να προστεθεί στην τιμή δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β [7].

22. Τίθεται το ερώτημα αν τα δικαιώματα αδείας που η προσφεύγουσα πρέπει να πληρώσει στους καλλιεργητές πρέπει επίσης να ενσωματωθούν στον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί αν συνέτρεχε λόγος να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος της αξίας των βασικών σπόρων. Θα έπρεπε τότε να προστεθούν στην τιμή των βασικών σπόρων, η δε αξία τους θα λαμβανόταν υπόψη προκειμένου να καθοριστεί η δασμολογητέα αξία που θα αύξανε εξίσου δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β.

23. Η ενσωμάτωση των δικαιωμάτων αδείας στη δασμολογητέα αξία θα μπορούσε όμως, επίσης, να επιβληθεί στην περίπτωση κατά την οποία οι πολλαπλασιαστές θα ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν τα δικαιώματα αδείας, ανεξαρτήτως νομικής βάσεως, και κατά την οποία η προσφεύγουσα θα .τα κατέβαλε τελικώς στους εθνικούς καλλιεργητές προκειμένου να εκπληρωθεί υποχρέωση του πωλητή (άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο α, του κανονισμού 1224/80). Η Επιτροπή φαίνεται ότι κλίνει προς την τελευταία αυτή άποψη.

24. Είναι αναγκαίο, προκειμένου να κριθεί αν τα δικαιώματα αδείας πρέπει να προστίθενται στην αξία των βασικών σπόρων, ή προς όφελος ποιων καταβάλλονται, να καθοριστεί ποιο είναι το γενεσιουργό γεγονός των δικαιωμάτων αδείας και ποιος είναι ο λόγος για τον οποίο πληρώνονται.

25. Αν η υποχρέωση πληρωμής του δικαιώματος αδείας δεν απορρέει από τον νόμο, σημασία έχουν μόνο οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων στη συναλλαγή. Επομένως, πρέπει κατ' αρχάς να καθοριστεί αν υφίσταται δικαίωμα για την πληρωμή δικαιωμάτων αδείας στηριζόμενο στον νόμο. Το δικαίωμα αυτό θα μπορούσε να στηρίζεται στον γερμανικό νόμο περί της προστασίας των φυτικών ειδών, εφόσον ο νόμος αυτός προβλέπει τους όρους και το περιεχόμενο της προστασίας του δικαιώματος καλλιέργειας όσον αφορά τους σπόρους. Πάντως, ο νόμος δεν ρυθμίζει τις πραγματικές προϋποθέσεις της ασκήσεως του δικαιώματος αδείας, αφήνοντας, επομένως, στον δικαιούχο του δικαιώματος καλλιέργειας να αποφασίσει αν θα κάνει ή όχι και με ποιον τρόπο χρήση του δικαιώματος αυτού. Ο κάτοχος του δικαιώματος καλλιέργειας υποχρεούται, επομένως, να διαμορφώσει και να διασφαλίσει την άσκηση του δικαιώματός του στο πλαίσιο της συμβατικής ελευθερίας.

26. Επίσης δεν φαίνεται να υπάρχει στο κοινοτικό δίκαιο αυτοτελές έρεισμα που να καθιστά δυνατή την αξίωση για δικαιώματα αδείας που απορρέουν από το εθνικό δίκαιο περί της προστασίας των φυτικών ειδών.

27. Όπως η εκπρόσωπος της προσφεύγουσας το εξέθεσε κατά την προφορική διαδικασία

7 — Από την έκθεση που συντάχθηκε μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου προκύπτει ότι αυτές οι πράξεις πραγματοποιήθηκαν.

χωρίς αυτό να αμφισβητηθεί, στην Πολωνία και την Τσεχοσλοβακία δεν υφίσταται καμία προστασία των φυτικών ειδών, πράγμα που έχει επίπτωση επί του ερωτήματος αν οι καλλιεργητές έχουν ενδεχομένως αυτοτελή υποχρέωση να πληρώνουν royalties και δικαιώματα αδείας. Εφόσον αυτό δεν συμβαίνει βάσει του ισχύοντος δικαίου στις χώρες πολλαπλασιασμού, το γενεσιουργό γεγονός των δικαιωμάτων αδείας που οφείλονται στο πλαίσιο της συναλλαγής μπορεί να αναζητηθεί μόνο στο πλαίσιο των νομικών σχέσεων που διέπουν τις συναλλακτικές σχέσεις μεταξύ των διαδίκων.

28. Αυτές καθορίζονται από τις ανεξάρτητες μεταξύ τους συμβάσεις που συνήψε η προσφεύγουσα με τους καλλιεργητές και με τους πολλαπλασιαστές. Επιπλέον, το να έχουν αποφασιστική σημασία μόνο οι συμβατικές διατάξεις ανταποκρίνεται στο σύστημα που διέπει τον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας. Η συναλλακτική αξία είναι πράγματι η τιμή που καθορίζεται συμβατικώς.

29. Η παρατήρηση αυτή ενισχύεται από το σχόλιο της επιτροπής δασμολογητέας αξίας σχετικά με τον κανονισμό 3158/83 περί των επιπτώσεων των royalties και των δικαιωμάτων αδείας στη δασμολογητέα αξία [8]. Κατ' επανάληψη [9], παραπέμπει για τη λύση ενδεχόμενων επίμαχων ερωτημάτων στο κείμενο και την ερμηνεία των συμβάσεων, είτε πρόκειται για συμβάσεις αδείας ή για συμβάσεις πωλήσεως.

30. Επομένως, στην παρούσα διαφορά πρέπει να αναζητηθεί στις συμβάσεις το γενεσιουργό γεγονός και ο λόγος της πληρωμής των επίμαχων δικαιωμάτων αδείας.

31. Οι συμβάσεις πωλήσεως και πολλαπλασιασμού που έχουν συναφθεί μεταξύ της προσφεύγουσας και των πολλαπλασιαστών δεν θεμελιώνουν ούτε μεταβιβάζουν καμία υποχρέωση αδείας. Αντιθέτως, στην περιγραφή της ποιότητας των σπόρων συγκομιδής στη σύμβαση αναφέρεται:

« Στην περίπτωση κατά την οποία, κατά τις τσεχικές αναλύσεις, η παραγωγή δεν αντιστοιχεί στην ποιότητα που έχει συμφωνηθεί με την παρούσα σύμβαση, οι εν λόγω σπόροι παραμένουν δωρεάν στην Τσεχοσλοβακία, χωρίς να συντρέχει λόγος να πληρωθεί στον εντολέα κανένα δικαίωμα αδείας ή οποιαδήποτε έξοδα [10] ».

32. Αυτό σημαίνει ότι οι καλλιεργητές, ακόμη και κατά την επιστροφή που προβλέπεται από τη σύμβαση, δεν υπόκεινται σε άδεια και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να πληρώσουν δικαίωμα αδείας. Επομένως, οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ της προσφεύγουσας και των εθνικών καλλιεργητών είναι αυτές που δείχνουν αν υφίσταται δικαίωμα αδείας και αν είναι απαιτητό. Η ρήτρα που αφορά τα δικαιώματα αδείας στα έντυπα συμβάσεως έχει ως εξής:

« Η επιχείρηση πολλαπλασιασμού [εδώ: BayWa AG] καταβάλλει δικαίωμα αδείας ανά δέκα τόνους σπόρων που παρήχθησαν στη χώρα πολλαπλασιαμού και που μπορούν να επιτραπούν ή να αναγνωριστούν. Το εν λόγω δικαίωμα αδείας είναι ίσο προς το δικαίωμα αδείας που οφείλεται για την ποικιλία σπόρων που παρήχθη στη χώρα κατά *τον χρόνο κατά τον οποίο η επιχείρηση πολλαπλασιασμού διέθεσε στο εμπόριο τους σπόρους* που παρήχθησαν στην Πολωνία, στη χώρα πολλαπλασιασμού, τη Γερμανία ή σε μία τρίτη χώρα. Τα δικαιώματα αδείας καθίστανται απαιτητά την 31η Μαΐου του επομένου της συγκομιδής έτους, το αργότερο. Σε περίπτωση που σημα-

8 — Επαναλαμβάνεται στο *Δασμολογητέα αξία*, που δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1989, σ. 310.

9 — Σημεία 7, 10 και 18 του σχολίου.

10 — Σύμβαση πολλαπλασιασμού συναφθείσα μεταξύ BayWa AG και Koospol AG, μέρος C, παράρτημα 6 της προσφυγής, περιλαμβάνεται στον φάκελο της κύριας δίκης.

ντικές ποσότητες σπόρων δεν έχουν τότε ακόμη πωληθεί, ο καλλιεργητής παραχωρεί στην επιχείρηση πολλαπλασιασμού, κατόπιν αιτήσεώς της, την προσήκουσα προθεσμία για την πληρωμή των σχετικών με τις ποσότητες αυτές δικαιωμάτων αδείας [11] ».

33. Από τη διατύπωση αυτή μπορούν να συναχθούν πολλά συμπεράσματα. Πρώτον, η βάση υπολογισμού των δικαιωμάτων αδείας δεν συνιστάται από τους βασικούς σπόρους που παραδόθηκαν στους πολλαπλασιαστές αλλά από τους σπόρους συγκομιδής που παρήχθησαν στη χώρα πολλαπλασιασμού.

34. Δεύτερον, η ημερομηνία διαθέσεως στο εμπόριο είναι αυτή που καθορίζει το ποσό του οφειλομένου δικαιώματος αδείας. Πριν απο το χρονικό αυτό σημείο, τα γενεσιουργά στοιχεία του δικαιώματος αδείας δεν έχουν καν ακόμη πραγματοποιηθεί όλα από ποσοτική άποψη.

35. Τρίτον, η ημερομηνία που τα δικαιώματα αδείας καθίστανται απαιτητά είναι η 31η Μαΐου του έτους που έπεται της συγκομιδής, αυτό όμως μόνο σε περίπτωση που οι σπόροι έχουν ήδη πράγματι πωληθεί.

36. Από τα στοιχεία αυτά επιτρέπεται να συναχθεί ότι η πώληση είναι το γενεσιουργό γεγονός του δικαιώματος αδείας. Έτσι, η ημερομηνία κατά την οποία το δικαίωμα αυτό καθίσταται απαιτητό μετατίθεται σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο. Η ερμηνεία αυτή αντιστοιχεί στην παρατήρηση της προσφεύγουσας, κατά την οποία η εν λόγω άδεια είναι άδεια πωλήσεως. Η άποψη αυτή ενισχύεται επίσης από το γεγονός ότι οι συμβάσεις παρέχουν ακόμη και στην προσφεύγουσα — με τη συμφωνία πάντως των καλλιεργητών — το δικαίωμα πωλήσεως των σπόρων συγκομιδής από τη χώρα πολλαπλασιασμού [12].

37. Εφόσον οι πολλαπλασιαστές δεν υποχρεούνται ούτε από τον νόμο ούτε από τη σύμβαση να πληρώνουν royalties και δικαιώματα αδείας, το δε γενεσιουργό γεγονός της υποχρεώσεως πληρωμής επέρχεται μόνο στο εσωτερικό των τελωνειακών συνόρων της Κοινότητας, μπορεί να τεθεί το ερώτημα αν τα δικαιώματα αδείας μπορούν, εντούτοις, να ενσωματωθούν στη δασμολογητέα αξία.

38. Η ενσωμάτωση θα μπορούσε να θεωρηθεί δυνατή δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο α, μόνον αν το δικαίωμα αδείας συνιστούσε προϋπόθεση της πωλήσεως μεταξύ της προσφεύγουσας και των πολλαπλασιαστών και αν ο αγοραστής (η προσφεύγουσα) το πλήρωνε σε έναν τρίτο προκειμένου να εκπληρωθεί υποχρέωση του πωλητή (των επιχειρήσεων πολλαπλασιασμού). Όπως απεδείχθη από την εξέταση των συμβατικών διατάξεων, η υποχρέωση πληρωμής του δικαιώματος αδείας δεν συνιστά υποχρέωση των πολλαπλασιαστών αλλά της προσφεύγουσας υπό την ιδιότητά της της κατόχου της αδείας. Εξάλλου, το δικαίωμα αδείας δεν αναφέρεται στη σύμβαση πωλήσεως και δεν αποτελεί κατά μείζονα λόγο προϋπόθεση της συμβάσεως αυτής, ώστε η ενσωμάτωση του δικαιώματος αδείας στη δασμολογητέα αξία αποκλείεται.

39. Ο αποκλεισμός που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β, δεν εφαρμόζεται αφού τα δικαιώματα αδείας δεν συνιστούν ούτε δασμούς ούτε φόρους.

40. Πρέπει να εξετασθούν προσεκτικότερα οι κανόνες του άρθρου 8 του κανονισμού 1224/80, το οποίο προβλέπει τα στοιχεία που πρέπει να προστεθούν. Κατ' αρχάς λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία που πρέπει να προστεθούν του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β, περιπτώσεις i και iii. Αυτά μπορούν να εφαρμοστούν μόνο σε περίπτωση που η αξία στην οποία αντιστοιχούν τα royalties ή

11 — Συμβάσεις που περιέχονται στον φάκελο της υποθέσεως· η υπογράμμιση είναι δική μου.

12 — Η οικεία ρήτρα της συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της BayWa και ενός καλλιεργητή (Süddeutsche Saatzucht- und Saatbaugenossenschaft eG) ορίζει: « Η επιχείρηση πολλαπλασιασμού μπορεί να εισάγει τους σπόρους αυτούς στη Γερμανία, δεν θα αφήσει τους σπόρους αυτούς συνολικώς ή μερικώς στην (...) (όνομα της οικείας χώρας) και δεν θα τους πωλήσει στη χώρα αυτή ή από τη χώρα αυτή σε άλλες χώρες παρά μόνο με την έγκριση του καλλιεργητή. Το δικαίωμα πωλήσεως αποκλείεται στις ακόλουθες χώρες: (...) »

τα δικαιώματα αδείας είχε ενσωματωθεί στους βασικούς σπόρους και στην περίπτωση που οι βασικοί σπόροι έπρεπε να ενσωματωθούν στη δασμολογητέα αξία δυνάμει των προαναφερθεισών διατάξεων. Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι αυτό, εν πάση περιπτώσει, θα συμβεί σπανίως λόγω των συμφωνιών συμψηφισμού, το δικαίωμα αδείας συνδέεται προς τους σπόρους που έχουν προέλθει από τον πολλαπλασιασμό. Πράγματι, μόνο η *άσκηση* του δικαιώματος καλλιεργείας στο οποίο πρέπει να αντιστοιχούν τα royalties ή τα δικαιώματα αδείας — υπό τους όρους που έχουν συμφωνηθεί με τη σύμβαση — οδηγεί στη γένεση του δικαιώματος αδείας. Επομένως, αποκλείεται να προστεθεί αυτό δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β, του κανονισμού 1224/80.

41. Φαίνεται όμως δυνατή μια προσθήκη σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ. Το άρθρο αυτό ορίζει:

« Τα royalties και τα δικαιώματα αδείας σχετικά με τα υπό εκτίμηση εμπορεύματα τα οποία, κατά τους όρους της πωλήσεως των υπό εκτίμηση εμπορευμάτων, υποχρεούται να καταβάλλει ο αγοραστής, είτε άμεσα είτε έμμεσα, στο μέτρο που τα δικαιώματα αυτά δεν έχουν περιληφθεί στην πράγματι πληρωθείσα ή πληρωτέα τιμή. »

42. Εκ πρώτης όψεως, η διάταξη αυτή φαίνεται εφαρμόσιμη. Εντούτοις, μία προσεκτική ανάγνωση δείχνει ότι η υποχρέωση πληρωμής των royalties και δικαιωμάτων αδείας θα έπρεπε να αποτελεί « όρο της πωλήσεως », πράγμα που, ακριβώς, δεν συμβαίνει. Επιπλέον, τα δικαιώματα αδείας δεν οφείλονται στην πραγματικότητα για το εισαχθέν εμπόρευμα, αλλά για την πώληση αυτού, ώστε εφαρμόζεται το άρθρο 8, παράγραφος 5, στοιχείο β, εφόσον αυτό ορίζει ότι, ανεξαρτήτως της παραγράφου 1, περίπτωση γ, οι πληρωμές που γίνονται από τον αγοραστή με αντιπαροχή του δικαιώματος διανομής ή μεταπωλήσεως των εισαγομένων εμπορευμάτων δεν προστίθενται στην πράγματι πληρωθείσα ή πληρωτέα για τα εισαγόμενα εμπορεύματα τιμή, εάν οι πληρωμές αυτές δεν αποτελούν όρο της πωλήσεως προς εξαγωγή με προορισμό την Κοινότητα των εισαγομένων εμπορευμάτων. Όμως ήδη πιο πάνω αποδείχθηκε, με άλλη ευκαιρία, ότι η πληρωμή δεν αποτελούσε ακριβώς όρο της συμβάσεως πωλήσεως μεταξύ της προσφεύγουσας και των επιχειρήσεων πολλαπλασιασμού κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

43. Τέλος, υπολείπεται να εξετασθεί το αν οι διατάξεις του κανονισμού 3158/83 σχετικά με τα δικαιώματα αδείας θα μετέβαλαν το συμπέρασμα στο οποίο καταλήξαμε. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, ορίζει:

« Ανεξάρτητα από τις προβλεπόμενες περιπτώσεις στο άρθρο 8, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1224/80, όταν η δασμολογητέα αξία των εισαγομένων εμπορευμάτων καθορίζεται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 3 του κανονισμού αυτού, royalties ή δικαιώματα αδείας προστίθενται στην τιμή που πληρώνεται ή πρέπει να πληρωθεί μόνο όταν η πληρωμή αυτή

— έχει σχέση με τα εμπορεύματα των οποίων εκτιμάται η αξία και

— αποτελεί όρο για την πώληση των εμπορευμάτων αυτών. »

44. Για την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων αδείας στον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας δυνάμει της διατάξεως αυτής, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις. Αυτό δεν συμβαίνει ήδη εφόσον τα δικαιώματα αδείας δεν αποτελούν όρο της πωλήσεως. Εξάλλου, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 3158/83 πρέπει να ληφθεί υπόψη σε συνδυασμό με το άρθρο 4, που ορίζει:

« Όταν ο αγοραστής πληρώνει royalties ή δικαιώματα αδείας σε τρίτον, οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, θεωρούνται ότι πληρούνται μόνον όταν ο πωλητής ή πρόσωπο σχετιζόμενο με αυτόν απαιτεί από τον αγοραστή να προβεί στην πληρωμή αυτή. »

45. Εφόσον οι πολλαπλασιαστές δεν έχουν την ελαχίστη επίδραση στην πληρωμή των δικαιωμάτων αδείας, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αξία της πληρωμής της αδείας δεν πρέπει να ενσωματώνεται στον καθορισμό της δασμολογητέας αξίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

46. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή δεν αποδίδονται.

Γ — Πρόταση

47. Ως συμπέρασμα των όσων εξετέθησαν πιο πριν προτείνω στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου να δοθεί η εξής απάντηση:

« Κατά την πώληση σπόρων συγκομιδής που παρήχθησαν από βασικούς σπόρους παραδοθέντες από τον αγοραστή δεν συντρέχει λόγος, προκειμένου να καθοριστεί η δασμολογητέα αξία, να προστεθούν στην πληρωθείσα ή πληρωτέα τιμή τα δικαιώματα αδείας που ο αγοραστής οφείλει να καταβάλει στον καλλιεργητή των βασικών σπόρων, σε περίπτωση που η υποχρέωση του αγοραστή να πληρώσει τα δικαιώματα αδείας στηρίζεται σε σύμβαση ανεξάρτητη από την περιγραφείσα πώληση. »